دەربارەی ئیرادەی مرۆڤ.
نوسینی: حەمە هیوا

ئەوەی نەیکوشتم، بەهێزتری کردم.
(فریدریك نیتشە- وای گوت زەردەشت)

ئازارەکان هەندێك جار بەرەو مەرگمان دەبەن، هەندێك جاریش دەمانکەن بە داهێنەر. ئەگەر بێت و بگەڕێینەوە بۆ جینۆسایدی هۆڵۆکۆست و ئەو ڕوداوە پڕ لە تراژیدیا و جەرگبڕەی دەبینین، کە جووەکان تێیدا بوونە قوربانی ڕێکخراوی نازیزم و ئادۆڵف هێتلەر. ئاسەواری ئەو قوربانی و ئازارەی جووەکان چەشتیان، تا ئەمڕۆش لە جیهاندا ڕەنگدانەوەی کاڵ نەبۆتەوە و بە یەکێك لە تراژیدترین کارەساتی مرۆیی لە قەڵەم دەدرێت. جووەکان وەك منداڵێکی دەست و پێ شکاو نەوەستان، لە ڕێی سینەما و ئەدەبیات و هونەرەوە توانیان بە تێکڕای مرۆڤایەتی بڵێن، ئێمە زیندوین و نەمردوین. هەتاوەکو ئەمڕۆش لە لایەن زۆرێك لە سینەماکار و دەرهێنەرە خۆر ئاواییەکان ئەم کارەساتە دەکرێت بە فیلمی سینەمایی و هەر جارێك بە شێوازێك نیشان دەدرێت، هەر جارێك بە وێنەیەکی جیاوازتر کارەساتی هۆڵۆکۆست پێشکەش بە بینەر یاخوود تەماشاکەر دەکرێت. ئەم نمونەیەی کە خستمانە ڕوو پێمان دەڵێت، دەکرێت زۆر جار لە ڕێی ئازار و نوشوستیەکان ببین بە داهێنەر، بتوانین لە ڕێگای کەوتنە بەردەوامەکان داهێنان بکەین. بە تێگەیشتنی فرێدریك نیشتە (1844-1900) ئازارەکان پێویستە هێزێك بن بۆ دروستکردنی هێزی ترانسێندتاڵ(باڵایی) لە تاك.

لەم بارەیەوە نموونە زۆرن بۆ پیشاندانی هێزی ئیرادە لە خوود، ئەوەی لە ئێستادا زۆر بە گونجاوی دەزانم بیخەمە بەر باس، تابلۆکێش و شێوەکاری گەورەی ئیرلەندی (کریستی براون 1932_1981) چیرۆکی ژیانی کریستی براون چیرۆکێکی فرە تەماوی و تراژیدیە، چیرۆکێکە دەتوانێت ئومێد بۆ مرۆڤێك بگەرێنێتەوە، کە لە سەخترین ساتی ژیان دایە، هەرچۆنێك بێت ئێستا هەوڵدەدەم بە کورتی بەشێك لە ژیانی کریستی بۆ ئێوە بخەمە ڕوو.

کریستی براون کاتێك لە دایکبوو زۆربەی ئەندامەکانی جەستەی ناچالاك بوون، دەستەکانی کاریان نەدەکرد، تەنانەت وەك هەر مرۆڤێکی ئاسایی تر نەیدەتوانی ملی بە لای ڕاست و چەپدا بسوڕێنێ، ئەوەی هەیبوو تەنها و تەنها قاچی چەپی بوو. لە ڕێی قاچی چەپیەوە توانی ببێ بە

ناسراوترین و باشترین شێوەکاری سەردەمی خۆی، هەتا هەنووکەش زۆرێك لە وڵاتانی خۆرئاوا کارە هونەرەکانی بە شاکار لە قەڵەم دەدەن.
لەگەڵ ئەوەشدا کریستی توانی لە ڕێی پەنجەکانی قاچی چەپی یاداشت و هەمو سەربوردەکانی منداڵی خۆی بنوسێت و لە دوتوێی کتێبێکدا چاپ بکات. دوا بە دوای هەموو ئەمانەش دەرهێنەری ئیرلەندی جیم شێریدان لە ساڵی 1989 فیلمێکی ناوازەی بە ناونیشانی قاچی چەپم دروستکرد و لە هۆڵی سینەماکان نمایشکرا و لەلایەن بینەرانەوە پێشوازیەکی گەرمی لێکرا و ستایش کرا. ژیانی کریستی براون هەتا ئەمرۆش، لەسەر زاری تاکە خۆرئاواییەکانە، چۆن دەکرێت کەسێك زۆربەی ئەندامەکانی جەستەی مردوون و تەنها پێی چەپی کار دەکات، کەچی ببێتە شێوەکاری گەورە و بەناوبانگ؟
لێرەدا بۆمان ڕوون دەبێتەوە، نا کامڵی جەستە ڕێگر نیە لە بەردەم داهێنانەکان، گرنگتر لەوەش ئەوەیە تاك گرێی بەزەیی و خۆ بەکەمزانی تێپەڕێنێ، لە بەرامبەر هەموو ئەو مرۆڤە گاڵتە پێکەرەکان و نوشوستیەکان. چەمکی ئیرادە زۆر قوڵە و هەر جارە و بە شێوازێك خۆی دەبینێتەوە لە مرۆڤەکان، بەڵام گرنگترین شت ئەوەیە، ئیرادە وەك چەکێك بەرامبەر هەموو دژواریەکانی جیهان بەکار بهێنین. ئەم کورتە پەرەگرافەی نیتشە، کە لە سەرەتای وتارەکە ئاماژەم پێ کردوە، پەیامی ئەوەمان پێ دەدات ئازارەکان چەندە زۆر بن چەندە نەبڕاوە و بی کۆتایی بن، دەشێت ببنە گەورەکردنی مرۆڤ.

هونەری قوتابی بوون … نووسینی: حەمە هیوا

بابەت/پەروەردەیی

لە کۆمەڵگای ئێمە پەروەردە وەك هەر پێویستیەکی گرنگی ژیان فەرامۆشکراوە و بە پەراوێزی ماوەتەوە. چ لەلایەن دایکان و باوکان، چ لە لایەن چینی مامۆستایان و فێرکەران. لە ساڵانی ڕابردووەوە هەتا هەنووکە، کێشە یەك لە دوای یەکەکانی باشوری کوردستان وای کردوە تاکی ئێمە هیچ کات و ساتێکی بۆ هەنگاوە پێویستیەکانی ژیانی خۆی نەبێت. ئەم قەیرانەش لە بچوکترین کەس لە کۆمەڵگا، هەتاوەکو

دەگاتە گەورەترین کەسی گرتێتەوە.هاوکات ئەو جیلە نوێیەش کەوا هاتوە و دێت، لەسەر هەمان بنەمای ناجێگیر گوزەر دەکات. دەسەڵاتی سیاسی سێ دەیەی رابردوو گەورەترین داهێنانی ئەوەبوو، وای کرد گەورەترین دەستکەوت لای تاکی کورد، ئەو موچەیە بێت کە مافی خۆیەتی و بۆی نیە داوای بکات. نامەوێت زۆر قووڵ بمەوە لەم هەموو قەیرانە بۆ شومارەی لە کۆمەڵگا دەگوزەرێت، بەڵام ئەوەی زۆر لای من جێی نیگەرانیە، خەمساردی چینی مامۆستای کوردە بە نمرەی یەکەم.

مامۆستای کورد بە رۆژەی زۆرینە کار بۆ دروستکردنی تاکێکی زانست دۆست و مرۆڤ دۆست ناکات، بە پێچەوانەوە و بە داخەوە کار بۆ خودئەڤینی (نەرسیسیەت) و پشاندانی ڕۆڵی پاڵەوانێتی دەکات.

فەیلەسووفی بەریتانی (بێرتراند ڕاسێڵ)1872_1970

لە یەکێك لە کتێبەکانی، کە تایبەتی کردوە بە پەروەردە دەڵێت:ئەرکە لەسەر مامۆستاکانی قوتابخانە هەتا کۆتایی دەستی فێرخوازان بگرن، نەك لە شوێنێك دەستیان بەردەن و هوتافی لوتبەرزیی بەسەریان لێ بدەن. دەبێت بڵێم بەداخەوە تاوەکو ئێستاش مرۆڤی کورد و مامۆستای کورد وا تێگەیشتوە، پرۆسەی قوتابی بوون پرۆسەیەکی کاتیە و دەشێت لە جێگەیەك پرۆسەی زانین بوەستێ. بۆ ئاگا لەوەی پرۆسەی قوتابی بوون پرۆسەیەکی هەمیشەییە، لەگەڵ ئەوەشدا پرۆسەیەکی بایەخدار و پێویستە.جارێکیان لەگەڵ یەکێك لە مامۆستاکانی خۆم کە خاتوونێکی جوانکیلە بوو، کەوتمە دەمەتەقێوە و پێم گوت مامۆستا دەمەوێ ببین بە هاورێ و لە دەرەوەی ئێرە پەیوەندیەکی دۆستانە بونیاد بنێین، بەم شێوەیە بەرپەچی دامەوە: ببورە من هاوسەرگیریم کروە، لەبەر ماڵەوە و هاوسەرەکەم ناتوانم.ئەم قسەیە بوە مایەی نیگەرانیەکی ئێجگار زۆر، بۆیە بە داخەوە دەبێت بڵێم: چینی مامۆستایانی کورد زۆر کەمتەرخەم و نا پیشەیین بە ڕۆژەی زۆرینە، هەر ئەمەشە وای کردوە تاکی ئێمەو مانان تاکێکی نا هۆشیار و ئەنتی مەعریفە بێت. لە فیلمی نووسەرە ئازادەکان، کە ڕیچارد لاجیرافینیز کاری دەرهێنانی بۆ کردوە، مامۆستایەك دەبینین، کە دەیەوێت ئەو ململانێ پڕ لە کینەیەی لە نێوان قوتابیە ڕەش پێست و سپی پێستەکانی بمرێنێت، لە ڕێی زانین و تەبایی شادیان بکات. ئەفسووسی گەورە ئەوەیە مامۆستایانی ئێرە هیچ کاتێك کەمتەرخەمی خۆیان نابینن لە بەرامبەر ئەو قوتابیە گوێگرەی، کە بە هەستێکی زانین ویستانەوە لە مامۆستا ڕادەمێنن.

لە ستایشی بێدەنگی... نووسین: حەمە هیوا

ئەمڕۆ لە جیهانی سێیەم شتێک بوونی نەماوە بە ناوی سانسۆڕ. هەموو شتەکان بەردەستن، ، هۆشیاری بوەتە قسەیەکی عەیبدار، لە هەمان کات ناجیدیەت بوەتە ڕەچکەیەکی کامڵ. پرسیارێک لێرە وجودی دەبێت: ئایە چ شتێک وا دەکات مرۆڤ لەم جیهانە فراوان و پڕ لە ژاوەژاوە، لەم گوزارەنەی کە لە بچوکترین کاڵا تا دەگاتە گەورەترین کاڵا بەردەستە، کەچی مرۆڤ خۆی وەک بونەوەرێکی ناجێگیر و نەشاز دێتە بەرچاوان؟

هەرچەندە وەڵامی ئەم پرسیارە یەک لایەنە نیە و سادەگی نیە، بەڵام من پێم وایە نەبوونی بێدەنگیە. دەبێت ئاماژە بەوە بکەم بێدەنگی بەو واتا ترادسیۆنیە نا، کە هەمووان لەی تێگەشتون. هەنووکە دونیا لەوانلەوە لە گەڕان، وەلە گەڕانکاریەکان لەو ئاستەدا نین، شایەنی دڵشادی و بنیادنانی جێگیری بن، بەڵام لەگەڵ ئەو نێگەتیڤیەدا ناتوانین نەفی لە بکەین. ئەمڕۆ هەم جیهان و هەم مرۆڤ پێویستیان بە بێدەنگیە. بێدەنگی لە پێناو ئاشتکردنەوەی تاک لەگەڵ خۆیدا. بێدەنگی لە پێناو هۆشیارکردنەوەی سەبێکت. بێدەنگی لە پێناو تەرامان لە قەیرانە ناوەکی و دەرەکیەکان. بێدەنگی لە پێناو بینینی گشت ئەو دیاردانەی، کە لەمڕۆدا بونەتە مەتەڵێک. هەرچەند ئەوانەی ئاماژەمان پێدا تەواوی گرفت و کێشەکانی ئەمڕۆ نین، بەڵکو هەکارگەلێکن کە ئەمڕۆ مرۆڤی وەک تۆڕێک گرتووە. لە تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان ڕۆژانە دەیان و سەدان دیاردە دەبینین، کە هەریەکەو لە بوارێکدا خۆی دەبەنێتەوە. کەچی هەزارەها کەس بە ئەوەی بچوکترین وێنا و تێگەشتنی بێی هەبێت، لە بارەیەوە دەدوێت و بەو تێگەیشتنەی، کە خۆی هەڵگرێتی رای دەردەبڕێت. ئەم جۆرە نا هۆشیاریە پەیوەندی نیە بە ناوچەی ئێمە، پەیوەست نیە تەنها بە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستەوە، بەڵکو ئەفسووس لە هەمو جێگایەکی ئەم جیهانە ناهۆشیاری بوەتە کەلتور، هاوکات مرۆڤ بەبێ هیچ ویستێکی ئەپستمۆلۆجیانە پەیڕەوی نائاگایی و نا هۆشیاری دەکات. فەیلەسوفێکی گەورەی ئەڵمانی دەڵێت: هەموو تێگەشتن و ڕێگا تاریکەکان، لە ڕێی بێدەنگیەوە بەدەر دەکەون. دەبێت ئێمە لە چۆنیەتی بێدەنگی تێ بگەین، هاوکات لە کاتی بینینی وێنە تەڵخ و ناڕونەکانی

زەمان فريو نەخۆين،بەڵكو لێيان ڕابمێنين و لە رێگاى بێدەنگيەوە،گشت پەيام و تاريكيەكان ببينين.

قات لەبەرەكان .. شيعر – نووسينى:حەمە هيوا

دەمێك ڕەش دەپۆشن
دەمێك نيلى دەپۆشن
دەمێك ڕەساسى دەپۆشن
هەموو
مۆدێلەكان دەپۆشن
لەگەڵ مەلاكان هاوشانن
لەگەڵ خودا پەرست و
شەڕواڵ لەبەرەكان هاوديدن
لەگەڵ قەڵەمە پاكەكان دوژمنن
دەمێك
سوڵتان لە باكورەوە هاندەدەن پاكەكانى باشور
هەناسە وەستاو بكەن
دەمێكيش
ئيمام
لە
رۆژهەڵات هان دەدەن
گاز لە گوڵە پاكيزەكان بگرن،
گوێ بە خەونى نێژراوى
منداڵە بيجامە دڕاوەكان نادەن
گوێ بەو منداڵانە نادەن
كە
لە زنستانان چڵميان دەيبەستێ
بە هاوينيش قاچيان دوكەڵى
لێ هەڵدەستێ.
كاسۆليەكيەكان و پڕۆتستانتيەكان شەر دەكەن
شيعەكان و سوننەكان شەڕ دەكەن

خوا پێداو و خوا پێنەداوەکان ش□د□کەن
مەلای مزگەوت و قەشەی کڵێسا
سیاسیە گرگنەکان و سیاسیە مەڕەکان
پشت چەماوەکان و پەت لە ملەکان
هەموویان دەجەنگن
دەجەنگن بۆ دروستکردنی بەهەشت!
سیاسیەکان وان مۆڵەت دەخوازن
خودا بەهەشت بکاتە موڵکیان.
قات لەبەرەکان تا دێت ژمارەیان زیاتر دەبێت
تێچوی مرنیان زیاترە
لە تێچوی ژیانیان
ژنی نیشتیمانپەرستەکان لەش دەفرۆشن
لەش دەفرۆشن
بۆ شیر و دایبی و گۆرەوەی
ئەوان لە ماڵی سەرۆک لە چرکەساتێکدا
سەدان جار تەحیە دەکەن
بە سەرۆک دەڵێن: تۆ خوای
تۆ خوایت و کوڕەکانیشت نیمچە خوان،
ئەوان وان گرەو لەسەر مێینەی شکۆمەندەکان
دەکەن
ئەوان وان
دیمەنی منداڵێک کە ماسیەکانی ناو دەریا
فرمێسک دەرێژن
ئەوان پێی پێدەکەنن
منداڵێک کە خوداش پەراوێزی خستوە
منداڵێک کە حۆریەکان
بە بینینی خەجاڵەت دەبن.
وێنەی سەرۆکەکان لە هەمو شوێنێکە
جارێک
دەیبینم بە دەرگای ماڵی خوداوە
جارێک دەیبینم
بە دەستی حاجیە ناو گەڵ پیسەکان
جارێک دەیبینم
بە دەستی سۆزانیە رۆژ ئاواییەکان
کوێ هەیە وێنەی ئەوانی لێ نەبێ؟
ئەوەتا دەبینم وێنەیان
لە ئاودەستی پیرەژنەکان.

منداڵەکان
گەورە دەبن
مەلاکان و قەشەکان
بە جۆرەها شێوە
ماکیاژ بە بەهەشت دەکەن
دەمێک
بە ڕوباری هەنگوین
دەمێک
بە خاچەکەی مەسیح
بەهەشت هی کێیە!؟
ئەوەتا
ئێرە
پڕە لە دۆزەخیی
ئەوەتا
ئێرە پڕە لە قیبلە
ئەوەتا
ئێرە
شاری مردوە بە کفنەکانە.

هەڵەبجە قوربانیەکی بێ تاوان ... حەمە هیوا

لەم یادە ناهەموارەدا کە لە چرکەساتێکدا هەزاران مرۆڤی بێ گوناه لە هەردو ڕەگەز و هەمو چین و توێژەکان بونە قوربانی سیستەمێکی فاشیست و خۆ سەپێنی بەعس و دەساڵەتەکەی گەورە مرۆڤی قێزەوەن سەددام حوسێن.ئەوەی سەراسیمەمان دەکات ئەو ڕووە قێزەوەنە نییە،کە هەمیشە دەخوازێت خۆی وەک باشترین بەڕێوبەری وڵات هەژمار بکات، بەڵکو ئەوەیە لە چرکەساتێکدا سەدان و هەزاران مرۆڤی سڤیل و بێ تاوان بەرەو ڕوی مەرگ دەکات، ئەوەی لای بەندە شایەنی ئاماژە بۆ کردنە ئەوەیە: ئێمە لە ئەزەلەوە قوربانی دەستی وڵاتە داگیرکارەکان بوین،هاوکات تاوەکو ئێستا هیچ کامێک لەم وڵاتانە چاوی بەوە هەڵنایەت،گەلێکی چەوساوە بەڕەوای دەبینێت خاوەن کلتور و پیرۆزی و

زمانی خۆی بێت.
لە ڕێکەوتی ١٦/٣/١٩٨٨ هەڵەبجە یەکێک لە گەورەترین تراژیدیا سەختەکانی بە خۆیەوە بینی، ئەم روداوە تەنگەژە ئامێزە تاوەکو ئێستا وەک زامێکی ئەبەدی لە قورگی هەر یەکێکمان ماوەتەوە.
دەبێ کەسمان ئەوە لە یاد نەکەین کورد لە هەر حاڵەتێکدا بێت دواجار خاوەن شوناسی خۆیەتی،لەم رۆژە دژوارەدا دەبێ ئەوە بە هیچ جۆر و شێوەیەک لە یاد نەکەین هەڵەبجەی شەهید فەخرێکە بۆ هەمو ئەوانەی نیشتیمانپەروەرن، بە داخەوە ئەو وڵا تە سیاسیانەی بانگەشەی بە دیموکراتی بون و مافی مر□ق بونمان بۆ نمایش دەکەن،زیاتر لە سێ دەیە بێ ئاگایانە مامەڵەیان لەگەڵ گەلی کورد و بە تایبەت هەڵەبجەی شەهید دەکەن.

(حەمە هیوا)
١٥/٣/٢٠١٩

شیعر: خ□ش□م دەوێی … نووسینی/پۆڵ ئێلواڕ… وەرگێرانی/حەمە هیوا

‎لە پێناوی ئەو ئافرەتانەی کە نەمناسیون خۆشم دەوێی
‎لە پێناو ئەو کاتانەی کە تێیدا نەژیاوم خۆشم دەوێی
‎لە پێناوی هەوای پاکژ و بۆنی نانی
‎گەرم
‎لە پێناوی ئەو بەفرەی کە دەتوێتەوە
‎لە پێناوی گوڵە پێگەیشتوەکان
‎لە پێناوی گیانلەبەرە پاک و بێگەردەکان
‎ئەوانەی کە مر□ق ئارەزویان لێ ناکات
‎خۆشم دەوێی لە پێناوی خۆشەویستی
‎خۆشم دەوێی لە پێناوی ئەو ئافرەتانەی
‎کە هەرگیز خۆشم نەویستون

‎کێ پێچەوانەی من بێت…تەنها تۆ نەبیت

‎تەنها کەمێکی منی بینیوە
‎بەب□ ت□ □ هیچ شتێک نابینم بە درێژایی
‎ماوەی ئەمرۆ و دوێنێ
‎هەموو مردوەکانم تێپەڕاند لەسەر کا
‎نەمتوانی کون کەمە دیواری ئاوێنەکەم
‎وش□ ب□ □وشەم پێویست بوو
‎بۆ پاراستنی ژیان
‎لە پێناوی ئەو داناییەی تۆدا
‎کە من نیمە خۆشم دەوێی
‎لە پێناوی تەندروستی دژ ب□ □ ه□مو وەهمێک
‎خۆشم دەوێی
‎لە پێناوی ئەو دڵە نەرمەی
‎هەمە و خەیاڵ دەکات □ک □ تۆ گومان و یەقینی
‎تۆ خۆری بەرزی منی تا سەرم
‎بەرزم دەکەیتەوە
‎کاتێک تەواو دڵنیا دەبیت□ □ل من

سەرچاوە:

I Love You (Je t’aime), by; Paul Eluard

ساڵی نوێ … شیعری حەمە هیوا

سەرشەقامەکان پڕن لە مر□ق
میدیاکان لە چرکەساتێکدا
هەزارەها دروشم بڵاو دەکەنەوە
کوڕی سەرۆکەکان سواری ئۆتۆمبێلێکی چەند ملیۆن دۆلاری د□ب□ن
لەگەڵ ئەوەشدا
دەیەها سەگی قات ل□ بەر

لە دواوە پاسەوانیان
بۆ دەکەن
عاشقەکان
وەک ڕابردوو
بە چاوەڕوانی دیدەنێک
دەمێننەوە
منداڵێکی پێپەتی لە ناوڕاستی
شۆستەیەک سمتی لەسەر تاشە بەردێک
داناوە و گۆرەوی دەفرۆشێت
کاتێک
پیاوێک بەویادا تێدەپەڕێت
دەڵێت:مامە مامە!توخوا گۆرەویم لێ بکڕە
دایکێک
لە دوا ساتەکانی ئەمساڵدا
سوژدە دەبات و بە خودا دەڵێت:
خودایە ئەمشەو کوڕە کوژراوەکەم بێنە خەوم
دوبارە
ڕۆژی لەدایکبونەکان
دێنەوە
لە ساڵی نوێدا
هیچ ناگۆڕێت
دەموچاوەکان
هەمان دەموچاوی
سێ دەیەی ڕابردوون
روخسارەکان
دوبارە دەبنەوە درۆزنترین بونەوەر
سیاسیەکان
بەڵێنی تۆڵەی خوێن دەدەن
بە دەمی جەرگ سوتاوەکان
عاشقەکان
چاوەڕوانی زەنگی یارەکەیانن
وەک چۆن
عیسا پەرستەکان
چاوەڕێی زەنگی کڵیسا
دەکەن
دەمێننەوە
لە چاوەڕوانیدا دەمرن

دەمرن
دەبن بە مردویەکی بێ کفن لە نیشتیمان.
لە ساڵی نوێ
مردوەکان
چاوەڕوانی
فاتیحای زیندوەکان دەکەن
سەری ساڵ
هەموو گرگنەکانی حیزب
بە کچە دڵپاکەکان دەڵێن: قەحبە
بەو کچانەی جەستەیان
ساختەیە دەڵێن: شازادە
سواڵکەرەکان
دوعاکانیان لای
خودا فەرامۆش دەبێت
دەبێت بڵێم
هیچ ناگۆڕێت هیچ
هەرزەکارە خێر لەخۆ نەدیوەکان
لە دەریادا
دەبن بە ژەمێکی قرشە برسیەکان
نیشتیمان پەروەرەکانیش
بە حەبل خۆیان لە سێدارە دەدەن.

(حەمە هیوا)

چیرۆک- چاوانی ئ□ب□ق ... نووسینی: حەمە هیوا

زۆربەی کات بیری دەکردەوە و لە خۆی دەپرسی ئایە کۆتایی بونی هەیە؟ نەستی ئەو هەرزەکارە ڕوبارێک بوو لە پرسیار، گشت کاتێک لەسەر ئەو ئایدیایە بو، کە سەراسیمەیی نەبێت بەرامبەر هیچ فەیلەسوفێک یاخوود هەر پەرتوکێک، هەر بۆیە دەیویست خۆی لۆجیک ببەستێت بە هەمو ئەو ڕستانەی کە نیشانەی پرسیاری لە تەکەوە بوون.

لەو گەڕەکەی ئەو هەرزەکارە و دایکە پەککەوت□و□کەی لێ دەژیان، ئارایشتگایەک هەبوو،سێ کچ خاوەندارێتیان دەکرد، تەمەنیان لە سەروو بیست ساڵ دەبوو.
ئەو هەرزکارە دەمێک بوو بڕیاری ئەوەی دابوو بەبێ ئەوەی باوەری بە هیچ ئاینێک بێت بژی،لە کوڕانی هاوتەمەنی خۆی نەدەچوو،لەو رۆژەوەی باوکی لە جەنگ کوژرا، بڕیاری دا ببێتە جێگرەوەی باوکی بۆ دایکی.

لە کۆڵانەکەیان□دا چەند فرۆشگایەک هەبو، بازاڕێکی چکۆڵەش هەبوو،چەندەها پۆشتەفرۆشی لێبوو،جلکی ئافرەتانە و کچانەیان دەفرۆشت، هاوکات مەیخانەیەکیش لەوێدا بونی هەبوو.
ئەوەی مایەی سەرسورمان بو گشت رۆژێک کاتێک هەتاو سەری دەردێنا ئەو ئارایشتگایە بەر لە هەمو فرۆشیارەکان دەکرایەوە،زۆر جار خەڵکیان هەراسان دەکرد بە هاوارکردن و بانگێشتکردنی لاوە تازە هەرزەکار بوەکان،سەرنجی هەمو کورە باڵغبوەکانیان بۆ خۆیان ڕادەکێشا.

ئەو هەرزەکارە ناوی عەلی ڕەزا بوو، خاوەن دایکێکی پەککەوتە و گۆچان بەدەست و داماو بوو،گشت بەیانیەک دایکی بە خەوتویی خاوێن دەکردەوە و پاشماوەکەی دەسری، بە هۆکاری ئەوەی دایکی سانسۆری جەستەیی لەدەست دابوو و بە ئاشکرا میز و پیسایی دەکرد بە ژێر خۆیدا، بەڵام عەلی ڕەزا هیچکات نەیدەهێنا بەسەر خۆیدا و ئامادەگی ئەوەی تێدا دەبینرا تاوەکو کۆتا نەفەس یارمەتیدەر بێ بۆ دایکی.
ئەوەی کە عەلی ڕەزای ناڕەحەت و بێزار کردبو ئەو سێ کچەی ئارایشتگا بون،گشت رۆژێک ئاژاوەیان پێ دەفرۆشت و تانەیان لێ دەدا، بەهەرجۆرێک بوایە عەلیرەزا خۆی لەوان دەدزیەوە.

موجاهید ئەو کوڕە بوو،کە لە قۆناغی ناوەندیدا لە مەدرەسە لەگەڵ عەلیرەزا هاوپۆل بوو،کوڕێکی دەستکورت و بێ نەوا بوو،هەفتانە سەری لە عەلیرەزا دەدا و بە قەرز بڕە پارەیەکی کەمی لێوەردەگرت.لە ڕاستیدا موجاهید لە نانەواخانەیەک کاری دەکرد، بەڵام خۆی بێبەش نەدەکرد لە کاری پاکردنەوەی پێڵاو،لە هەمبەر هەمو ئەمانە کچە مامەکانی کاتێک دەیان بینی سوکایەتیان پێ دەکرد و لە دورەوە تیری رقیان بۆ دەهاوێشت.
ڕۆژێک لە ڕۆژەکانی وەرزی زستان لە مانگی دوو موجاهید دەیەوێت بڕواتە کار بە جلکە چڵکنەکانی،گەرچی ترسی ئەوەی لێ نیشتوە کچە مامەکانی ببینن و دوبارە تەشقەڵەی پێ بکەن،ڕەگی ناچاری دایدگ□ر□ت و د□چ□ت.

لەوکاتەدا کە لە ماڵ وەدەرکەوت بارانێکی بە ئەندازە خێرا دەبارێت و لەگەڵ خۆیدا تۆفان و تەرزە دەهێنێت.لەوکاتەدا دوو کچە ماڵەکەی دەردەکەون و یەکێکیان کە ناوی ئیمانە،پانتۆڵێکی ڕەشی تەسک و بلوزێکی مەری قۆڵکورت و چاکەتێکی سوری پۆشیوە،قۆپچەی بلوزەکەشی کردەتەوە تا مەمکەکانی دەرکەون و دەی لاوەکانی پێ ببا.
ئەوی تر ناوی نەدیە و تەنوریەکی مەری کورت و گۆرەویەکی درێژی ڕەشی لەبەرکردوە،لەگەڵ ژێر کراسێک و بلوزێکی یەخەدار.

ئامەزا نەگبەتەکەیان بەسەر دەکەنەوە بۆ جوێنی ناشرین،نەدی سمتە خڕەکانی خۆی بە موجاهید نمایش دەکات و بە چاوێکی سوکایەتیەوە لێی دەڕوانێت و دەڵێت:چیە حەزت لێ نیە؟!ناتەوێ بەی هەرسێکمان کاتێکی خۆش ببەینە سەر؟موجاهید پڕبوە لە رق چاوانی ئاگرێکی جەهەنمیان لێ دەبارێت،ئیمانیش لەولاوە دەست دەخاتە بەینی مەمکەکانی و دەڵێت:وەرە داماو لەگەڵ ئێمە وەرە،ئێمە بۆ خۆڕایی خەمانت پێ دەدەین وەرە گەمژەی سوک و ڕیسوا.لەوکاتەدا عەلیڕەزا وەک کابوسێک دێت و بە هەمو هێزی خۆیەوە شەپازلەیەک دەدات لە ئیمان و پاڵێکیش دەنیێت بە نەدیەوە و دەستی موجاهید ڕادەکێشێ و دەیبات بەرەو ماڵی خۆیان.

ڕێگادا دوبارە توشی کچانی ئارایشتگاکە دەبنەوە،یەکێک لەو سێ کچە کە چاویلکەیەکی ڕەنگی شینیی ئاسمانی لە چاو دایە،جارێ دەدات بە کچەکانی تر کە عەلیرەزا و موجاهید هاتون،لەو کاتەدا بە شێوەیەکی چاوەڕواننەکراوانە عەلیرەزا شاڵاوی بۆ دەبات و بە مستەکۆڵە دەکێشێت بە سەریدا،خۆی و موجاهید دەڕۆنە ناو ئارایشتگاکە و دوو کچەکەی تر دەبینین کە تەنها جلی ژێرەوەیان لەبەردایە و بە جەستەی ڕوتەوە لێی دانیشتوون.
کاتێک کە ئەو دو لاوە دەبینین بە دەنگێکی ترسەوە ڕادەچڵەکێن و هەڵدەستنە سەر پێ،یەکێکیان دەست بە رومەتی عەلیرەزا دەبات،لەوکاتەدا عەلی رەزا شەقێک دەکێشێت بە دەستیدا و لە خۆی دوری دەخاتەوە.

کچەکەی تر قاچی دەلەرزێت و دەیەوێت بە هەر ڕێگایەک بێت ڕابکا و هەڵبێت،لەوکاتەدا عەلیرەزا دەستی ڕادەکێشێت بۆ چاوانی ئەو دو کچە لاسارە و بە چاوێکی رقاویەوە پێیان دەڵێت:ئێوەی کچان وان چێژ لەوە دەبینین گشت نێرەکانی ئەم زەمینە ببن بە کۆیلەتان،شانازی دەکەن بەوەی هەمو کوڕان و پیاوان بێنە بەینی ڕانتانەوە و ئەو شتە بکەن کە زۆرترین چێژ دەبەخشێت،هاوکات ئەم چێژە کاتیەش بە ئەرزشترین

شتە لە دونیادا.
ئەوە کاڵایەکی بێ بەها و هیچن،دەتان دەدەن بە کوڕێک،کە لە پەناوتان هەمو شەو و ڕۆژ دەبەخشەت لە پەناوتان شەونوخونی دەکا لە پەناوتان گیان بەخت دەکات،کەچی بە زویی پەراوەزی دەخەن و دەچنە باوەشی دەیەها و سەدەهای تر.پارچەیەک گەشتان هەیە و زەرینەی نەرەکان برسیتانن،بەڵام لە کاتی خاڵیبونەوە هیچ ئەرزشتان نامێنێ و ئەوەی بۆتان دەمێنێتەوە داوێنە پیسەکانتانە.

هەردوو کچەکە فرمێسک لە چاوانیان دەهاتە خوارێ بە بیستنی ئەم گوتانە کە وەک فیشەکێک وابوو بۆیان،عەلیرەزا بە گوڵدانە گریانی ئەوان بەردەوامی بە قسەکانی دا و گوتی:دەمهەوێت بەر لە ڕۆیشتنم ئەوەتان پێ بڵێم،ئەوە شادن بەوەی کە چەندەها کوڕ و پیاوی خانەدان دواتان کەوتون،دەشێ خاوەن بەنی گرانبەهان بن دەشێت پێشتەی ناوازە بپێشن،بەڵام هەمو ئەمانە هیچن،ئەوانە ئەوەیان تا ئەو کاتە دەوێت تا تێریان دەکەن،پاشان دەرتان دەکەن و ئەوەش دەبن بە هیچترین مێینەی سەر زەمین و وەکو سەگەکی بێ خاوەنتان لێدەت
ئەوە ناتوانن بەرگەی ئەو کوڕە هەژار و لەقەوماوانە بگرن کە پێ بە دڵ ئەوەیان خۆشدەوێت و بە بینینتان هەمو هەنگاوێکی دژوار دەبڕن،دەمەوێت ئەوە بزانن هەر ئەو کوڕە پێشتە دەاوانەن کە بە ڕاستی پێتان دەڵێن تا ئەبەد دەمەوەی،بە گوڵدانە هیچ شتێک ئەوەیان دەوێت،بە شێوەیەک ئەوەیان دەوێت گەر ئەو دونیاش بونی هەبێت ژیانتان لەگەڵ بگوزەرێنن.
کەواتە هەڵمەخەڵەتێن بەوانەی بە چەند ساتێک شادومانتان دەکەن بە پێشکەشکردنی دیاری گران بەها و پۆشاکی مۆدێرنە،دڵخۆشی ئەوە لای ئەو کوڕانەیە کە دەتان لایان گەورەترین ئامانەتە و دڵخۆشکردنی ئەوە بە پیشەی هەمیشەیی دەزانن.
چونە دەرە لە ئارایشتگاکە و بەرەو ماڵی عەلیرەزا کەوتنە ڕێ،بەڵام لە کاتی چونە ژورەوەیان بینیان کە دایکی عەلیرەزا هەناسە نادات و ئیدی بۆ ئەبەد کۆچی دوایی کردوە.

نووسینی: حەمە هیوا

چیرۆک / شەقامی زیندانییە نۆستالیژیاکان ... نوسینی: حەمە هیوا

گوێبیستی ئەو گوتانەم،کە پیاوە ناساغەکە دەیچپێنێت بە گوێچکەی کچۆڵەکەیدا.
ئەوکاتانەی باوک دێت و فرمێسکی کچە بچوکەکەی دێتە خوار،ئەمەش دەگرین،دەگرین لەبەر ئەوەی نامانەوێ بمرین.
جارێکیان هاتنە لای فرۆشگایەک لە هەمان شوێن،ئەو فرۆشگایەی پیرەژنێکی پەککەوتوی گۆچان بە دەست خاوەنیەتی.
لەوێدا بۆیەکەم جار بۆی دەرکەوت کە پیرەژن لەگەڵ ئەوەی پشتی چەماوەتەوە درەنگیش دەبیستێت ڕەنگە هەر نەبیستێت،بەهەرحاڵ هاتە ئەوێ و لە پشت یەکێک لە کاڵاکانەوە کچ و باوک هێمایان ئاڵوگۆر بەیەکتر کرد و هەردوکیان چونە جێگای ژوان.

_باوکە دەمەوێت لێت بپرسم ئێمەی مرۆق چۆن دروست دەبین؟ئایە دایک و باوکان شەوان زاوزێ دەکەن و ئێمە دروستدەبین؟یاخوود هێزێکی میتافیزیکی هەیە ئێمە دەهێنێتە بوون؟
_کچۆڵەکەم من ئێستا تەمەنم سێ دەیە و نۆ ساڵێک دەبێ.راستیەکەی مەبەستمە بڵێم ئێمە تەنها بە کردارێکی جوتبوون نایەینە دونیا،بەڵێ هێزێک کە لەودیو سروشتە و لە نێوان بوون و نەبوندا ملیاران ساڵ شەری لەسەر دەکرێ ئێمە دروست دەکات.
_باوکی باشم ئایە تۆ پێتوایە ئەو دونیا بونی هەیە،دەچێتە ئەندێشەتەوە ئێمە دوای کۆچی ئەبەدیمان جارێکی تر هەناسە وەرگرین و ببەخشین؟
_من بروام وایە بونی هەیە دونیای دواتر،ئەمەشت کە پێدەڵێم لە خۆڕا نیە،بەڵکو من پێلێنکاریم بە دەیەها شتی ئاڵۆز کردوە.پەیامی من لێرەدا ئەوەیە،دەبێت مرۆق هەمیشە خاوەن خودایەک بێ،خودایەک هی هەمووان خودایەک هی مرۆڤەکان هی مێرولەکان هی گشت جانەوەرەکان.
ئێمە چوار زیندانین لە مەملەکەتێکی ڕەشەوە نێردراوین بۆ ئێرە،ئێمە دژی کوشتن دەستەکانین،دەمانەوێت لە رێگای ئەو شتانەی کە بەسەرچون بریارێک بدەین،بەڵام بریارێکی پۆزەتیڤ و ئەرێنی.

ئێمە لێرە بەوە زیندانین کە دەبێت هەمیشە لە جەنگ دابین،جەنگێکی پڕ لە کوژراوی ستەملێکراو،ئێمە بەوە زیندانین کە دەبێ هەمیشە

سۆبێکتە پڕ لە پیساییەکانمان بهێنینە ئۆبێکت.
لەم شەقامەدا چوار کەس دەژین سێ کچ و کوڕێک،ئەوەی کە ئەمانە دەکات بە نوسین منم،ناوم ئیلیایە.
سێ زیندانیەکەی تر لە هۆش خۆ چوون،دەمێکیشە لە هۆش خۆ چوون،نازانم من وەک هۆشدارێک،یاخوود وەک دوپێیەکی زیندوو چی بکەم بە بیانوو بۆ ئەوەی ئەوان بهێنمەوە ئاگا.

ساڵی ٢٠٠٦ ی مانگی ڕەشەمێ کە گەیاندراینە ئێرە هیچ گرفتێک لە ئەستۆمان نەبوو،هەر چوارمان خاوەن پیشەیەک بوین.
وەک ئاماژەم پێدا ئێستا ئێمە کورێکمان لەگەڵە کوڕێکی مەسیحیە و ناوی کریستیانە.
من و هێلینا و فاتیمەش سێ کچین شەو و رۆژ لەم شەقامە دەگوزەرێنین،سێ کچی دەستەمۆکراسی دەست یادەوەریە زیندە بە گۆڕەکان.
ئێستا کە ساڵێک تێپەربوە بەسەر ئەم روداوە نەخوازراوانەوە زۆر شت شایەنی باسن، بەڵام سەرەکیترینیان ئەوەیە ئایە ئێمە چۆنی زیندو دەبوینەوە.
دەبوو بگەرێم بە شوێن ئەو کچە گومڕایەی کە باوکی وەک ئینسایکڵۆپیدیایەک وابوو بۆی، بەڵام ئەفسووس ئەوەتاین بێ هۆش کەوتین و دەگەڕێینەوە بۆ سەدەیەک پیش ئێستا و ،دواتریش پێشدەکەوین بۆ سەدەیەکی دی...

نوسینی/حەمە هیوا

ماچی شەوشاد ....حەمه هیوا

لە ڕێگادا بووم بەرەو پەنجەرەی ژورەکەت
لە ناکاودا قاچم بەر دوو مێروو کەوت
ئەودەم من بووم بە بکوژ
نەدەبوو جوانیەکان بۆ ئێمە بمرن
دەبوو..
ئێمە جوانیەکان لەسەر پەڕ بنەخشێنین
،

من ئێستا بکوژم
من دادگایی بکە
تۆ تۆڵەیان بکەوە
تۆ دەست بھێنە
بەسەریاندا
تۆ، نازی ئەوان ھەڵگرە
ئیتر دەستەکانم بۆیە ناگرن
دەستەکانم جگە لە بۆیەی سوور
ڕەنگی تری پێ ناگیرێن.
......
لە خـەونمدا
تۆ لە ژورەکەم دەخولایتەوە
و
لەگەڵ خۆتا چاوشارکێت ئەکرد،
ھاتم دەستەکانتم گرتن و نام بە دڵـــمەوە
لە خەونمدا
شەوێک کەس لە کۆڵانەکەتان نەدەبینرا
ھاتم بۆ ژورەکەت
چرپاندم بە گوێچکەتا
سڵاو ئازیزم
من ھاتووم
تۆ وەڵامت
نەدامەوە
ئەودەم ماچێکم بە سەبری کردیت
تۆ،
دەبێت لە هەموو چرکەیەکدا
لەگەڵ هەموو هەناسەیەکدا
ماچ بکرێیت
و گوتم شەوت شاد خۆری درەوشاوەم.
...
لە ڕۆژی لا دایکبوونتا
ھەموو ئازیزانت
دیارت پێشکەش دەکەن
دێمە ماڵتان،
دایک و باوکت رقیان لێم دەبێ
ھەمووان چاویان لەسەرمە
دەمھەوێ بڕۆم

دەگەڕێمەوە
لە گیرفانی کراسەکەمدا
گوڵە سپیەکە دەردەهێنم
دەڵێم پێشکەشە بە تۆ،
بە هەموو توانامەوە هاوار دەکەم و
دەڵێم: ئەی دایک و باوک!
ڕازی دەبن دڵم بسپێرم بە کچەکەتان؟
….
بۆ کچێک شیعر دەنووسم
جوانی لە ناخیدا دەبارێنێ
بۆ کچێک شیعر دەنووسم
وەک گوڵ
چۆن هەناسەی پاک دەبەخشێ
ئەویش میهرەبانی دەبەخشێت
بەڵێ من بۆ کچێک دەنووسم
وەک مناڵێک دەخەنێتەوە
من
عاشقی چاوەکانیم
عاشقی
لەچکەکەیم
عاشقی
پێکەنینەکانیم
عاشقی
بزەکانیم…

16/4/2018 (حەمە هیوا)
کاتژێر ٧:٣٠ ی ئێوارە